ч. 264 (13.212). Львів, понеділок 28. листопада 1932. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Чвертьрічно 12·00 „, Піврічно 24·00 „, Річно 48·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чи Гітлер поборе німецький комунізм?

Німецькі справи у женевській перспективі.

Женева, 20. листопада 1932.

Хоча надзвичайну сесію Союзу Народів скликано для полагодження манджурського конфлікту, але це не зменшує зацікавлення, яке викликають у Женеві останні події в Німеччині. Зацікавлення це збільшив у значній мірі сер Джон Саймон, який у британськім пляні роззброєння звернув особливу увагу на німецьке жалання рівноправности. І в справі повороту Німеччини на конференцію роззброєння ідуть неофіціяльні переговори між представниками Німеччини та інших великих держав. А переговорами цього роду в Женеві осягнулось нераз вже значно більше ніж на публичних нарадах міжнародніх установ. Зрештою німецькими справами цікавляться у Женеві не лише з цього так мовити спеціяльного женевського погляду.

Одною з головних прикмет повоєнної Німеччини було те, що її внутрішній розвиток не залежав від розвитку міжнародніх відносин та зокрема від відносин між Німеччиною з одного та Францією і Польщею з другого боку. До речі буде пригадати, що розвиток Італії йшов саме відворотним, отже більш нормальним шляхом; її зовнішньою політикою кермував внутрішній хід подій.

Хід подій у Німеччині ще не ворожить швидкого закінчення сучасної політичної кризи. Пророкувати навіть найближче усталення політичних відносин у Німеччині булоб завданням дуже невдячним, але й непотрібним. Покищо знаємо лише те, що помилялися ті, які сподівалися, що Німеччина піде шляхом Італії, а Гітлер стане німецьким Мусолінім.

Швайцарська преса зазначує, що політична гра, яку провадили проти Гітлера його політичні противники, дала бажані їм наслідки. Їм пощастило звабити його на парляментарний ґрунт, на якім національний рух, розвинений національними соціялістами, втиснули в рямки звичайного партійного руху та зломали його революційне вістря. З цього зробила висновки справді одна частина прихильників Гітлера і перейшла до комуністів, які є единою партією, що значно збільшила число місць у новім райхстагу.

Чи пощастить Гітлерові скласти уряд парляментарної більшости чи ні, справи дуже не міняє. Навіть при обставинах найбільш сприятливих для Гітлера, його парляментарна більшість булаб настільки хитка, що кола, зосереджені тепер біля Гінденбурга, матимуть і надалі рішучу перевагу над ворогуючими партіями. Чи ця перевага зросте невдовзі в такій мірі, що уряд зможе впорядкувати внутрішні відносини та дати собі раду з постійним зростом комунізму, в усякому разі дуже сумнівно. (Останні звістки ствердили правильність цієї тези: Гітлер, як кандидат на канцлера, відпав, а Гінденбург має вільну руку. — Прим. Ред.).

Один з визначних німецьких журналістів на своїм відчиті в Женеві порівняв перший німецький парлямент з 1919 року з теперішнім складом райхстагу і зазначив причини, що викликали такий незвичайний зріст національних соціялістів, яких у першім парляменті взагалі не було. Причини ці такі: версайський договір і репарації, потреба боронити цілости держави отже й необхідність платити репарації, щоби звільнити Надренію від окупації. Соціяльні демократи виконали по війні велике конструктивне завдання вдержати цілість держави та оборонити її перед спартакістами, попередниками сучасних комуністів. Але вони не зуміли вдержатися на висоті своїх політичних завдань. Боротьба проти сепаратистів у Надренії та протипольська пропаганда на Шлеську та на Помор'ю допомогла теж до розвитку націонал-соціялістичного руху. Поруч з ним відбувався повільний, але постійний занепад соціял-демократичної партії Німеччини, що не проявила потрібної відпорности ані супроти комуністів, ані супроти національних соціялістів. У парляменті втратили соціяльні демократи від часу його сформування по війні майже половину своїх мандатів, з оборонців батьківщини проти комуністів впали вони до ролі оборонців комуністів, в яких вони бачать спільників у боротьбі проти Гітлера.

Але виринає питання, чи й табор Гітлера є всилі тепер виступити успішно проти більшовицької небезпеки в Німеччині. Коли для розвитку внутрішніх відносин Німеччини все була міродайною зовнішня політика, то в цій останній головну увагу все звертали на захід. Становище до Радянщини, а тим самим і до власних комуністів підпорядковувалося потребам боротьби проти версайського миру. Табор Гітлера, перебуваючи постійно в опозиції, не потрібував почувати себе відповідальним за традиційну політику приязни Німеччини з Радянщиною. Боротьбу з комуністами в межах держави переводили гітлерівці досить сумнівним шляхом вуличних бійок, але поза тим зуміли викликати в найширших колах Німеччини переконання, що лише національні соціялісти рятують Німеччину від комунізму.

Від переходу влади до рук Гітлера сподіються люди найбільш рішучих заходів в напрямі ліквідації комуністичної партії, але бояться громадянської війни через обєднання комуністів з соціяльними демократами. Побоювання ці справді мало обґрунтовані: комуністи, як партія кермована чужою державою, що не визнає ніяких демократичних ґарантій, проти ніякого насильства від власної держави протестувати не мають права; це мусять зрозуміти й німецькі соціяльні демократи. До революційного виступу в обороні комуністів вони не булиб здібні, бо широкі маси робітництва їх не підтрималиби, не бачучи в ліквідації комуністів поважної загрози своїх життєвих інтересів.

Але чи Гітлер міг би, стоячи на чолі хиткої парляментарної більшости, чи будучи членом „президіяльного" уряду, перевести рішучі заходи проти комуністів, річ досить сумнівна. Справи зовнішньої політики на заході панують над всіми іншими справами Німеччини й надалі, і поки ці пекучі справи Німеччини на міжнароднім терені не будуть розвязані, ледви чи можна сподіватися змін у німецько-радянських відносинах чи ліквідації комуністичної партії в самій Німеччині. Не є виключено, що Німеччина дістане вільну руку для рішучих кроків проти власних комуністів та їх московського центру тоді, коли вже буде запізно.

У Женеві на загал освідомлюють собі небезпеку, яка загрожує Німеччині через продовження безплідної боротьби партій. Про це свідчить і англійський плян роззброєння, що йде далеко назустріч німецьким вимогам та його сприятливий відгук на конференції роззброєння. Але женевські млини мелять помалу, а від свідомости до рішучих кроків шлях досить далекий.

М. Данько.

Інтерпеляція в українській справі у Палаті Послів.

Посол Рис Дж. Дейвис звернувся (дня 16. ц. м.) до міністра справ закордонних із запитом, як виглядає справа з українською петицією, яка минулого листопада вплинула до Союзу Народів у справі поведінки з українськими політичними вязнями? Чи Комітет Трьох вже розглянув справу і коли так, яке запало рішення?

На запит посла Дейвиса відповів сам премієр *Мекдональд*: „Петицію все ще розглядає комітет трьох. Тому, що в цьому комітеті уряд Його Королівської Величности не має заступника, не можу відповісти на другу частину питання.

Посол Дейвис поставив додатковий запит: „Чи можу надіятися, що хоча наш уряд не є заступлений у Комітеті Трьох, зможемо дістати для Палати Послів інформації про те, що Комітет Трьох зробив?"

Премієр Мекдональд: „Я порозуміюся з моїм вис. дост. товаришем (міністром закордонних справ) та побачу, що в тій справі можна зробити".

(УКРБЮРО ЛЬОНДОН.

Ще у справі молитви у школах.

(З листів до Редакції.)

У справі мого „подвигу" („Діло", ч. 155) щодо переводу польських молитов і доручення його молоді, щоби так у школі молилася, подаю отсе виясненя:

Не почуваю себе настільки в силах, щоби братися до якихнебудь перекладів з живої мови на церковно-славянську, якою ми молимося. По совісти стверджую, що такої річи я не то не пробував, але й на думку мені щось подібного не приходило, тимбільше, що до такої справи покликані інші, вищі круги. Послідовно не було й мови про те, щоби наші діти дістали від мене доручення інакше молитися, як досі; навпаки: і дирекції школи, і ученикам по клясах я ясно і недвозначно заявляв, що у справі додаткових молитов чи у справі евентуальних змін маємо ожидати децизії нашого Преосв. Епископського Ординаріяту, одиноко компетентного у справах Божого культу.

Що дало притоку анонімному дописувачеві переїхатися так болючо по невинному священикові, то був інцидент, що його автор допису докроїв до свого заложення. Ученикам по клясах подиктували текст польської молитви і поручили вивчити її напамять. Один з третаків зладив переклад у нашій мові і просив мене його справи-

ти. Я миттю зорієнтувався в ситуації, що коли скартаю ученика за його працю і знищу папір, то він зараз виросте на героя-мученика, а я на ката, тому переклад витлалив, але на найближчій годині я з натиском ученикам іще раз підчеркнув, що гр.-кат. ученики дістануть небавом поручення, як мають молитися. І цього ми всі придержувалися. Це мало місце з початком шкільного року, а яким відгомоном відбилося воно в часописі аж 17. листопада! В цей спосіб добився я в двацять осьмім році учительської служби такого рекорду на все духовенство цілої Галицької Провінції! Про жаль молоді до свого катехита й обурення громадянства — як у дописі зазначено — промовлять небавом компетентні й неанонімові чинники. Нехай звсують, скільки з моєї дрімоти й недарности виросло хабазая і куколю на нашій ниві.

о. Ів. Плавюк,
катехит у Товмачі.

Галицькі протестанти.

Кілька слів про шкідливість і руїнницьку роботу протестантів серед нашого народу.

З нагоди акцесу українських евангеликів до польського костела подали ми в 238 числі нашого щоденника за „Єднотою" (орган „польського евангельсько-реформованого костела" у Варшаві) про факт цього акцесу та взагалі про ревій і шкідливість ширення евангелизму серед нашого народу. Цілком природно, що про акт цього акцесу заговорила українська національна преса, щоденники й тижневики, реагуючи на цей факт як на нову, в цім випадку релігійну, „евангельську хлібоїдщину".

Зрозуміло, що статті Єдноти" і наших журналів наробили метушні між евангеликами і тепер вони хотілиб перед українським громадянством оправдатися. Ясно, що група кальвіністів (Павло Крат і комп.), що зробила цей акцес, не має нічого на своє оправдання. Спростування п. Крата, що його помістили ми для інформації нашого загалу перед кількома днями, нікого переконати не в силі. Над ним переходимо до денного порядку.

Та є ще друга група евангеликів, що називає себе евангеликами авґсбурського віроісповідання (лютерани), яка не має претенсій до нас за поміщення статті „Евангелицькі хлібоїди". Але знайшовся оборонець цієї ґрупи, в особі якогось Юхима Фолюшняка, якого лист з дати: Станиславів, 28. жовтня 1932 р. містить у відповідь „Ділові" редакція новоповсталого у Станиславові еванг. лютерського часопису „Стяг" ч. І., рік І, з дня 15. листопада 1932 р. (відпов. редактор: лютерський пастор Володимир Демчишин) п. н. „Проти тенденцій і пашквілів". У листі автор намагається оборонити евангеликів авґсбурської конфесії, що вони, мовляв, не мають нічого спільного з кроком реформованих евангеликів, котрі зробили згаданий акцес.

„Діло" **поіменно** подало, котрі пастори зробили акцес, а п. Фолюшняк обурюється, що „ундівсько-клерикальне" „Діло" узагальнює акцес реформованих на загально евангелицький рух, бо не відсепарувало спеціяльно лютеран від кальвіністів.

Автор цього листа сам признається, що був зразу православним, опісля перейшов на греко-католицизм, а 23. жовтня ц. р. „полагодив остаточно свої духові справи та перейшов з гр.-католицтва на евангелицько-авґсбурське віроісповідання" і стає відразу горячим оборонцем своєї найновішої віри, до котрої належить заледви від кількох днів. Тут наводимо уривки з його листа:

„Моє довголітнє перебування в центрі греко-католицького життя дало мені багато нагод до ревізії своїх поглядів на релігію. Став я шукати дороги до правди. Довго я пошукував за тією дорогою та досліджував життя всіляких сект і культів, що називають себе також чомусь евангелицькими, і прийшов до переконання, що не всі вони відповідають потребам українського народу, а деякі з них є попросту шкідливі і своєю назвою „евангелики" лише баламутять людей. Тому не вступав у їх ряди і не співпрацював з ними, щоб не брати на себе вини за співучасть у деморалізації, яку вони спричинюють". — Як бачимо, автор сам признає шкідливість та демолізаторську працю всяких евангельських сект і культів. Дальше подає він, що „застосування лютеранства до українського життя може дати для української нації великі користи".

Ми бачимо наглядно, які „користи" приніс українській нації цілий евангельський рух, почавши від 1925 року, значить: від самого початку ширення евангелизму на наших землях. Евангелизм приніс нам передовсім: релігійну кириню (а чим вона в наших обставинах — зайво повторяти), приніс нам цілу низку протестантських сект і дві дещо більші групи загорілих протестантських противників (лютерська група і кальвінська), які у взаємній боротьбі, не перебираючи в засобах, обкидують себе болотом і взаїмно себе компромітують, що очевидно не лишається без впливу на формування характерів їхніх „вірних". Наслідком цього потворились по наших селах, головно на Покутті, своєрідні, **безхарактерні** типи, що не приносять найменшої користи свому народові та **не беруть участи в нашому громадянському житті.** Всі вони є такі розсварені і заняті релігійною боротьбою, що не реагують навіть на найактуальніші справи села, тільки живуть своїм власним життям, замкнені в тіснім крузі інтересів своєї секти, **відгороджені від громадянських справ неначе китайським муром.** Отсе реальні користи у нас з евангелизму, з чийого доручення він не ширивсяб і якого він не був би віроісповідання. Отсе наслідки „духового відродження".

Ще ліпше, бо цілком докладно представляють і висвітлюють деморалізаторську працю евангельського проводу **всякі судові процеси українських евангелицьких пасторів (ріжних конфесій), а також їхніх вірних, якими евангельський рух цілковито скомпромітований.**

Вкінці мусимо сказати п. Фолюшнякові, що він, як новоупечений евангелик, повинен знати бодай стільки зі св. евангелія, що навіть між учениками Христа знайшовся Юда. Не можемо узагальнювати виступу Ількова на ввесь греко-католицький клир, бо Ільків — це одинокий спорадичний випадок на цілі тисячі греко-католицьких священиків (який ми зрештою свого часу осудили), а акцес з польським костелом зробили провідники евангельського руху — піонїри. Там виступає одиниця — а тут цілий рух, з названими пасторами і їхніми вірними.

Хоча п. Фолюшняк твердить, що „евангелики авгсбурського віроісповідання не мають нічого спільного з тими, що зробили помилку чи невідповідний крок", то в дійсности виходить інакше, а як доказ наводимо, що „Єднота" ч. 10 за жовтень 1932 р., стор. 147, подає, що на „посвяченні" молитовного дому реформованих евангеликів у Перемилові дня 23. жовтня ц. р. були всякі представники і представник українців лютеран. А саме читаємо там: „**Sam akt poświecenia dopełniony był przez przybyłego z Warszawy ks. Superintendenta Skierskiego według obowiązującego u nas formularza agendy, a uczestniczyli w akcie tym wszyscy pracownicy misyjni ukraińcy, a mianowicie księża pasterze Krat, Żurakowski, Jaremko i Buczak, oraz diakonowie Dowhaluk i Borowski. Miłym gościem który całem sercem brał udział w uroczystości, był ks. P. Royer, Senjor reformowany w Kościele „A. i H." wyznania, zaś jako gość i przedstawiciel ukraińców luteran obecny był stud. teol. Piszczuk**". Виходить, що всі вони мають одну спільну ціль, поминувши те, яким і якою валютою цей рух піддержуваний — долярами, франками, марками чи золотими...

З уваги на все те кличемо: Геть з евангельськими киринниками й руїнниками з наших сіл! Геть з розбивачами нашої національної і релігійної одноцільности!

ПОВІТОВІ І МІСЦЕВІ ПРОВІДНИКИ і СВІДОМІ ГРОМАДЯНИ! На Вас тяжить обовязок освідомити широкі маси українських батьків і матерей про вплив чужої та утраквістичної школи і про необхідність української школи для українських дітей та перевести по всіх українських громадах, де польські або утраквістичні школи, шкільні плебісцити за українською мовою навчання!

Безробітні демонструють.

БУДАПЕШТ (ПАТ). На вулицях Будапешту дійшло до великих демонстрацій безробітних. Поліція розігнала маніфестантів, не зважаючи на їх завзятий опір. В часі демонстрацій ранили одну особу. Арештували багато демонстрантів.

Голодівка польських інвалідів.

ВАРШАВА. (ПАТ). „Експрес Поранни" повідомляє, що 18 інвалідів, членів „Леґії інвалідів польських військ", розпочали голодівку з причини неможливости найти якунебудь працю. Інваліди, не приймаючи ніякої їди, перебули вчора цілу ніч у льокалі Леґії, заявляючи, що звідти не рушаться, поки не одержать праці. Варшавський відділ Леґії інвалідів має понад 1.000 членів, тому демонстранти творять дрібну частину Союзу.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 28. ЛИСТОПАДА 1932.

О. І. БОЧКОВСЬКИЙ. 10

Молода Бретанія і необретонський активізм.

Цей меморіял не був виявом настрою якоїсь одної політичної групи або організації. До нього приєднался вся національно свідома Бретанія, а передусім її інтелігенція. Підписали його бретонські епископи та архиепископи; бретонські посли до парляменту та сенату; бретонські організації та часописи. Він зібрав більш 600 підписів бретонської національної еліти. Звичайно, він мав лише демонстративне значіння, бо ані Мирова Конференція, ані молодий Союз Народів не цікавилися й навіть свідомо оминали дражливі національні питання, що виринали в державах, які вийшли з війни переможцями.

Проте, історичне значіння цього меморіялу незаперечне. Завдяки йому бретонське питання уперше в новітній історії буде поставлене на міжнародній сцені перед всесвітнім форумом.

Значно пізнішої дати є друга подія, на якій я хочу тут зупинитися для характеристики політичного обличчя необретонського активізму. Маю на думці програмову декляряцію конгресу „Бретонської автономістичної партії", що з великими перешкодами французької жандармерії відбувся 18. серпня 1929 р. у Шатолені. Хто хоче мати уяву про істоту бретонського автономізму, конче мусить ознайомитися й докладно простудіювати цей також історичного характеру документ. З огляду на ті закиди, які звичайно йдуть на адресу бретонського автономізму, особливо цікава вступна частина цієї програми, що спростовує протибретонські тенденційні наклепи та брехні, констатуючи передусім, чим цей рух не є.

„Ми не є сепаратистами!"—таке перше з цих спростувань. — Ми гадаємо, що при сучаснім положенні Европи та світа зірвання усіх звязків між Бретанією й Францією не вирішило би тих справ, що торкаються нашого краю. Але ми відкидаємо захланну „асиміляцію", наскільки йде про наші моральні та матеріяльні інтереси.

Ми не є реакціонерами! — така друга точка цього спростування. — Стара Бретанія наших королів та князів на віки минула. Ми з пошаною згадуємо її, але ми не думаємо про її відновлення. Наш зір прямує не до минулого, але до майбутнього .Ми модерні бретонці.

Ми не є франкофобами! У нас нема жадної ворожнечі у відношенні до французького народу, не більше, ніж до якого іншого народу. Ми стверджуємо тільки безправність влади французької держави в нашій країні, якій вона була накинена в 1790 р. без згоди населення та з насилуванням умови з 1532 року. Ми поборюємо її (Франції) централізм, що нам спричиняє зайвий утиск; її імперіялізм, що нас наражає на нові війни задля чужих справ. Ми протестуємо проти її байдужости до наших господарських потреб; її нерозуміння наших культурних та моральних змагань; проти її ворожнечі агресивної до нашої мови. Ми стверджуємо її невміння пристосовуватися до ритму загального всесвітнього розвитку. Врешті, ми тої думки, що те, що звичайно називається Францією, не є Нація, але Держава, яка складається з певної кількости народів. Ми тому не годимося з тим, щоб наші домагання відкидали в імя історичної догми „Нації единої та неподільної", яку сьогодні покинули вже всі освічені народи цілого світу.

Такий, так би мовити, неґатив бретоно-французьких взаємин. З націольоґічного боку тяжко щось закинути цій річевій і вірній соціольоґічній аналізі, як вона переведена в цій заяві. Рація безперечно на боці бретонців. Їхні закиди слушні та виправдані. Сучасна історія промовляє за них та за їхні національні змагання. Стихійний процес національного пробудження та відродження історією обіджених народів, звичайно, не зупиниться на кордонах Франції, як у минулому масовий соціялістичний рух у Німеччині, не зупинився на австро-чеському кордоні, хоч один віденський міністр самопевно заповідав, що він його спинить у Бодербасі, себто прикордонній саксонсько-чеській залізничій станції.

(Продовження буде.)

—o—

Несамовиті полемісти.

Про брошуру „Ідея та дійсність" і її хуліганський тон.

„Вп. Мельник у Подебрадах і Ол. Скоропис-Йолтуховський у Шляхтензе. Статтю отримали, однак — на жаль — друкувати не можемо. Правдою є, що „Діло", як єдиний український незалежний щоденник є органом репрезентативним і загально-національним і тому в численних випадках дає на своїх сторінках місце для свобідної дискусії. А всеж „Діло" не може служити для суперечок тоді, коли одна зі сторін користується у даній справі його повним довірям. Таким авторитетом у справах, які торкаються гетьманського руху, його ідеольогії й усіх організаційних подробиць, є для нас безумовно Вячеслав Липинський і тому полеміки з ним на ці теми на наших сторінках допустити не можемо".

Така замітка появилася у рубриці „Листування Редакції" у 252 ч. „Діла" з 12. листопада 1930 року. Вона повинна була положити край паломництву ріжних громадян до редакції „Діла", яких засипували листами деякі одиниці з оточення б. гетьмана Скоропадського та які тому приходили інтервеніювати, щоби доконче дати місце відповідям на відомі статті Вяч. Липинського, друковані в „Ділі" в чч. 216—224 від 30. IX.—9. X. 1930 р. Після тої редакційної замітки паломництва до Редакції все одно не припинились, заходи про публікування „простувань" теж не урвались. Та все це нічого не помогло. Всі ті писані для „Діла" простування ввійшли до брошури, що появилася аж у жовтні 1932 р. у Львові, у Видавництві „Хліборобський Шлях" п. н. „Ідея та дійсність" — „Збірка матеріялів та статтей". Що-правда, львину частину тої брошури зайняла не полеміка з В. Липинським, лише лайка на „Діло" — ординарна, вулична лайка, за те, що „Діло" признало авторитет гетьманського ідеольога, велике знання історика, політичний розум та хрустальну безкорисність у Вячеслава Липинського, задовольнилося цим признанням і вважало зайвим для себе і своїх читачів знайомитись з полемічними ельокубраціями нпр. п. Скорописа-Йолтуховського. Поява названої брошури доказала на 100 відсотків правильність нашого тодішнього становища: такої хуліганської брошури й такої хуліганської полеміки ми вже давно не видали...

Ми не є гетьманцями і тому для нас взагалі є річю байдужою, котра група гетьманців каже про „Ясновельможн. Пана Гетьмана" і про „Голову Гетьманського Роду" та весь „Гетьманський Рід" — усе з великої літери: така термінольогія взагалі для нас, негетьманців, чужа і чудна. Але не можемо теж признати явищем ані приємним ані корисним з погляду загально-національних інтересів, якщо невеличкий гурток (усіх разом 2—3 десятки осіб) визнавців української монархічної ідеї розпадається ще на два відломи, які є відломами фанатиків, що однаково фанатично вмилені у свою справу, як і фанатично, без ніякого стриму й ніяких оглядів звичайної пристойности, взаємно себе поборюють. Тому на ці справи дивимось спокійно і безпристрасно. І тому стверджуємо, що коли порівняти брошуру, видану вже після смерти пок. Липинського гуртком його учнів і визнавців п. н. „Збірник Хліборобської України" (Прага 1931) і брошуру при „дійсність" — бачимо величезну ріжницю у змісті і формі. Перш усього сам пок. Вячеслав Липинський у своєму „Вступному слові" (а радше „Посмертному слові") ще раз наскрізь річево й надзвичайно льогічно виясняє причини, які спонукали його виступити проти Павла Скоропадського й деяких його прибічників, та пояснює, у чому він, Липинський, помилявся і які суттєві ріжниці істнують поміж його розумінням новоорганізованого гетьманського руху та розумінням і діяльністю тої другої сторони.

В. Липинський заявив просто, що 10-тилітня практика доказала, що помилкою було шукати персоніфікації гетьманської ідеї вже на еміграції, що людина, яку зробили персоніфікацією тої ідеї, показалася інтелектуально і політично незрілою до тої ролі та піддалася деморалізуючій емігрантській атмосфері політиканства; що засадою і ціллю Липинського було угрунтовуванням чистої ідеольогії, зеднюванням для неї одиниць та їхньою працею над собою очистити українську гетьманську (монархістичну) ідею, скомпромітовану правлінням Скоропадського в 1918 році; що для реставрації доброго імени самого Павла Скоропадського і його родини кардинальною потребою стало тримати його зовсім осторонь усякої т. зв. практичної політики; що навіть у т. зв. бадеґській умові, в якій він, Липинський, зробив Павла Скоропадського „диктатором", тихою передумовиною було слухати в усьому Липинського й не пускатися на самостійні політиканськo-авантюрничі виступи... Все те було видруковане й прегарно мотивоване у згаданому „Вступному слові" В. Липинського у „Збірнику Хліборобської України", написаному коротко перед його смертю у квітні 1931 р. З ані одного речення того твору, ані одного твердження, ані одного слова не можна відгадати, що Липинський був „божевільний". А проте всіх цих єдино суттєвих арґументів і єдино суттєвих закидів брошура „Ідея та дійсність" не лише не опрокидує, але навіть їх не зачіпає! П. Скоропис-Йолтуховський не протиставить Липинському і тим його однодумцям, що доповнили брошуру „Збірник Хліборобської України" своїми теоретичними увагами, ніякої своєї позитивної програми. Він лише кидається, піниться і обкидує всіх і вся найординарнішими лайками. Такі епітети, як „політичний скункс, блазен, каналія, хам, свинств" і т. д. і т. д. — це буденна мова п. Скорописа. Аж подив бере, як то цей лідер політ. групи, в ідеольоґії якої є ніби плекання аристократизму духа, цей свій аристократизм і привязання до традиції проявляє у таких вибагливих формах мови і стилю!...

„Арґументами" п. Скорописа є нпр. такі вигуки: „Що тямиш ти, політикане з „Діла", у світовій політиці?!" „Арґументом" на переломове в історії України значіння події, якою на думку п. Скорописа було паломництво Павла Скоропадського до Будапешту за грішми від мадярського уряду, є такий геніяльний зворот: „Колиб якогось нашого „репрезентативного" п. редактора прийняв підрядний урядовець того самого гр. Бетлена і сказав йому пару нікого ні до чого не зобовязуючих слів, то ми малиб нагоду тижнями читати передовиці про великий успіх української справи..." Це зоветься „річева арґументація" і такими арґументами пп. Скорописи-Йолтуховські гадають рятувати „Рід" Скоропадських та посадити його на „Київський Стіл". Очевидно, пп. Йолтуховські сподіються до того часу мати в руках „екзекутиву" (нові „карательні отряди"): бо, мовляв, тільки брак „екзекутиви" став на перешкоді тому, щоб „Діло" було видрукувало листи, які паплюжили Липинського й вибілювали Скоропадського та його кліку, і тільки через брак „екзекутиви" (фізичної сили) Скоропадському і Йолтуховському не вдалося защепити в українській опінії пересвідчення, що дійсно Липинський збожеволів і всі вони впали невинною жертвою його божевілля... Цікаво, яку „екзекутиву" мав той „божевільний" Липинський, що його підтримало „Діло" — те саме „Діло", яке не є визнавцем ідеольоґії Липинського, на якій буцімто далі спираються пп. Йолтуховські?! До речі, ті панове хотіли, щоби „Діло" видрукувало тоді м. і. таку фразу, підписану пп. Й. Мельником і Скорописом-Йолтуховським: „...Гетьман України, зраджений „патентованими українськими патріотами", всіми тими Винниченками, Мазуренками, Шинкарями, що в тайній змові з большевицькою Москвою підбили на протидержавний бунт зорганізовану в Українськім Національнім Союзі інтелігенцію і всіх тих „Запорожців" і „Галицьких Стрільців", замість того, щоби послухати Гетьманського розказу... і т. д. і т. д."

Повертаючи ще до будапештенського скандалу: всю казуїстику п. Скоропис запрягає у свої послуги, щоби лише скинути відповідальність за нього на Липинського, Кочубея, Дмитра Дорошенка чи Вол. Залозецького, „забуваючи" тільки одну „подробицю": що ніхто з них не складав заяви перед мадярським премієром, ані не уповажнював підписувати формальний договору, що за ціну 25.000 пенґів у місяць „я (Павел Скоропадскій) признаю границы Венгріи 14-го года" і що „я не заинтересованъ в странах, лежащихъ внутри ея (Венгріи) границъ..." Такого „зречення" української землі за гроші детронізованим гетьманом на еміграції — в історії України ще не бувало! Для пп. Скорописів це

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З 28. ЛИСТОПАДА 1932.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

ЙО-ЙО.

Що тижня, в середу сходилися в маленькій цукорні, що крилася в темнім заулку великого міста. Такі цукорні не мають великих замовлень, не виробляють вибагливих тіст, не дбають про свій зверхній вигляд. Живуть із закоханих пар і — колиб зникло кохання— напевно збанкротувалиб.

Тому істнують від давен давна і будуть істнувати поки живуть люди.

Сходилися щотижня, в середу.

— Чи не можемо стрічатися тут частіше? — спитав одного разу.

Похилила чорну головку і сумно дивилася на пампушки з румом.

— Не можу. Це одинокий день у тижні, коли можу вирватися з хати.

— Я вдячний тобі й за те — говорив ніжно і брав її тайком за руку. Маленька біла ручка тремтіла в його долоні так розкішно, що відвертала голову, щоб сусіди не бачили сяйва захоплення і радости в його очах.

Випивали чай, зїдали по два пампушки — він звичайні, вона з румом — і балакали. Мала тільки годинку часу, хотіли собі богато сказати і тому мало що казали. Але в таких випадках руг голоси зітхання блиск ока заступ цілий потік слів

— Ах, як той час біжить! — говорила з острахом, поглядаючи на стінний годинник.

— Щойно перша.

— Власне. Мені вже найвища пора.

Сиділа ще після того пів години, але вже цілий час спішилася.

Ці крадені мінути були може найкращі.

А коли врешті встала від стола, нагадувала собі цілу низку питань, про які забула.

— Я ще мала тебе щось запитати... але... це вже другим разом.

Виходили окремо: спершу вона, а за хвилину він.

Велике місто мав багато очей.

Він платив ще рахунок: два чаї і чотири пампушки (два звичайні, два з румом).

Так пройшла неодна середа і кожда однаково кінчилася.

Блиск ока, стиск руки, забуті питання, два чаї і чотири пампушки.

Власник цукорні знав їх уже напамять, так само, як і інших своїх гостей з цілого тижня. Як тільки входили — робив чай, накладав двояких пампушків на тарілку і ставив на їхній столик. Знали їх і інші гості, що приходили в середу.

Ніхто їх не оглядав, не цікавився ними, бо кожний мав цілий світ біля себе.

Одної середи вона не прийшла.

Ждав до пів до другої і не діждавшись, пішов до дому.

— Певно, той сатрап прийшов швидше з бюра — толкував собі. — Або загалом перешкоджена.

Другої середи знов не прийшла.

— Це вже не припадок. Може захорі... А може... Ні, це неможливо. Він-же не дав ніякої причини...

А все таки думка про її зраду вертала як настирлива муха і бреніла над ним цілий тиждень.

На третю середу повторилося те саме.

Він ждав — вона не прийшла.

Почав розглядатися.

При сусіднім столику сиділа якась білявка. І вона, здається, ждала безуспішно. Поглядала то на годинник, то на двері і неспокійно крутилася на кріслі.

Бачив її тут не одної середи, але тільки як через молочну шибу. Приходила в товаристві якогось високого брувета і сиділа довше від них. Особливо не цікавився нею, бо не мав ні потреба ні часу.

Тепер мав одно і друге.

Нічого собі. Маленький носик, трошки перкатий, але може й тому. Уста повні, свіжі (найвище 25 літ) волосся темно-русяве (байдуже чи фарбоване) і невеликі, але дуже сині очі.

Підвела голову і їх погляди стрінулися.

Від такого моменту все залежить.

Або — або.

Усміхнулася...

На столі перед нею лежав ілюстрований журнал.

Чи можна? — і простягнув по нього руку

— Прошу... Що правда, я ще не переглядала.

В такому разі... — взяв руку назад.

— Алеж ні...

З того пішло

А за кілька хвилин:

— Чи можу з вами бачитися?

історичний успіх! І така людина, як п. Скоропис, займає по нині становище голови Кураторії Наукового Інституту у Берліні, а є люди, які ще дивуються, що той Інститут перестав бути науковим... Останніж виступи п. Скоропадського і його людей, „журналістична діяльність“ б. гетьмана у другорядних німецьких газетках (про це напишемо окремо), заяви п. Коростовцева в Льондоні і т. п. вияснюють нині як не мога краще правильність остраху Липинського за вислідн своєї власної діяльности у спілці зі Скоропадським і за чистоту гетьманської ідеї: замісць рятувати цю ідею від компромітації, б. гетьман і пп. Скорописи топлять її щораз глибше...

Видав брошуру д-р К. Іван Гладилович, як видавець „Хліборобського Шляху“. Виповнили її своїми „творами“ пп. Мельник і Скоропис-Йолтуховський. Обмили вони на спілку помиями передовсім Вячеслава Липинського і „Діло“. Забули тільки одно: поміж пп. Гладиловичем, Йолтуховським і Й. Мельником з одного боку, а Вячеславом Липинським і „Ділом“ з другого є надто велика віддаль, щоби ті їхні помиї могли нас досягнути...

Економічний огляд.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

За господарську програму.

Варшавський уряд має тепер нелегке завдання. З одної сторони після „рільничого зїзду“ (який — до речі — відбувся під сильним впливом офіціяльних кол) залишилась широка програма, що її випрацювали нібн хлібороби, з другоїж сторони промисловці з „Левіятану“ виготовили для уряду свої господарські проекти. Програми одних і других в багатьох пунктах колідують з собою (хочби відомі „ножиці“) і колідують теж з інтересами уряду в царині бюджету. До того ще й купці і ремісники видвигнули на численних сходинах і зїздах різні постуляти та домагаються їхньої реалізації. Визнатись у цьому комплексі питань і винести відповідні рішення, що покривались би сяк-так з інтересами всіх партнерів, враховуючи туди і державу, та які бралиб на увагу також міжнародню ситуацію — це справді незбияка штука.

Відсотки і капіталізація.

Обнижкою дисконтової стопи Банком Польським 21. жовтня ц. р. і урядовою редукцією приватної процентової стопи (з 15 на 12, а в кредитових інституціях з 11 на 9.5 проц.) почалась акція подешевіння гроша. Банки звязали з нею знижку опроцентування щадничих вкладів, жадаючи рівночасно солідарности щадничих кас; послухали їх комунальні каси, а потім і інші. На днях проголосили теж українські централі постанову про обниження відсоткої стопи при щадничих вкладах. Та разом із тим чути вже тривожні голоси, що нижче опроцентування щадничих вкладів готове підкопати справу капіталізації. Саме ця справа дуже поважна, бо в Польщі нараховують цілий мілярд захованих „безробітних капіталів“. Вправді звідомлення польських щадниць нотують за останні місяці постійний зріст вкладів, але це не є бажаний обяв оздоровлення відносин. Можна підозрівати, що це не доплнвають „безробітні капітали“, заховані у скринях, а ті, що звільнились в наслідку ліквідації варстатів праці. Тепер питання: чи щадничі вклади зменшаться в наслідку обниження відсотків і — якщо так — то чи вони шукатимуть рентовнішої льокати, чи тікатимуть у скрині?

Ревізія податків.

Проектовані зміни, які розглядають тепер компетентні чинники, дотичать податків: маєткового (ліквідація чи модифікація), спадкового і від даровизни (менша скаля для найближчої рідні) і доходового (більша справедливість). Намічають теж для розгляду евентуальне знесення прогресії при грунтовому податку.

Належність за промислові свідоцтва у двох сплатах?

Централя купців у Варшаві робить заходи, щоби міністерство скарбу дозволило купцям викупити промислові свідоцтва на рік 1933 у двох сплатах. Половина належности булаб платна до 31. грудня ц. р., а друга половина до 1. квітня 1933. Є деякі вигляди на успіх цих заходів.

СВІТОВА ХРОНІКА.

Задовжена Европа та американський віритель.

Від десятьох днів усю увагу світа займає справа регуляції воєнних довгів, заходи в цьому напрямі европейських довжників і становище Америки. Через те, що 15. грудня минає речинець мораторії Гувера, пішли до Вашингтону ноти Англії, Франції, Італії, Греції, Болгарії, Угорщини, Польщі, в яких ті держави зазначили труднощі дальшого виконування воєнно-довжних зобовязань. Англія використала чергове заломання фунта (дехто вже тоді вязав цей факт із близьким кінцем Гуверової мораторії). Вона заявила: рата воєнної позички є з уваги на упадок фунта така висока, що заплата її спричинила би дальшу катастрофу фунта, інфляцію, а в результаті дальшу руїну — може вже остаточну — світової торговлі. Вправді номінальна висота сплати не така велика, але з уваги на золотову забезпеку, обезцінення фунта і низькі ціни товарів, вона зросла більше ніж удвоє. Англія малаб заплатити замісць 38 міл. — 56 міл. фунтів, а це згідно зі силою купна у 1923 році рівняється 90 мілїонам фунтів. Франція теж підкреслила великі фінансові і господарські труднощі, які не дозволяють їй думати тепер про сплату довгів. Подібними аргументами покористувались усі інші петенти, а це було їм тим легше, що вони справді зійшли майже до жебрачої торби. Тепер весь світ з найбільшим напруженням слідкує за заходами Гувера біля полагодження цієї солідарної петиції. Европейська преса повна статтей на цю тему, в яких пробує на основі телеграм з Америки відгадати зміст американської постанови. Холод і обережність, із якими ставиться до справи довгів новобраний президент, викликали поважне розчарування в Европі. Тон англійської преси є сильно агресивний.

Рузвельт і господарство Америки.

У програмі нового президента, що нею він задумує зреформувати економіку Зл. Держ. П. Америки, перші місця займають мабуть такі чотири головні пункти 1) відбудова загранічної торговлі в напрямі „концесії за концесії“, 2) широка реформа банковости, 3) гостра контроля монополевих підприємств (трестів, концернів і т. і) і 4) аграрна реформа в цілю відновити покупну силу хліборобів. Це мали би бути фундаментальні преміси для оздоровлення американського господарства, що не осталось би без впливу на хворий організм Европи.

Міжнародня Господарська Конференція.

У звязку з фактичною зміною осіб а з ними й урядових програм Зл. Д. П. Америки аж на початку квітня 1933 р. — нема надії, щоби льондонська конференція відбулася скоріше ніж на початку літа слід. року. Третє з черги пересунення речинця цієї всесвітньої економічної наради зменшує її вартість в очах тих, що з нетерплячкою чекають від неї порятунку в сучасній важкій ситуації.

І не тільки Америка винувата, що господарсько-валютова конференція не відбудеться скорше. Засідання „підготовної комісії“ у Женеві проходить зовсім негармонійно і виявляє широку скалю суперечностей в самій Европі. Найважніші европейські перешкоди — це втрата золотої підстави англ. валюти і французько-німецькі непорозуміння. Засідання відложено до... січня.

Політичні противенства і господарська співпраця.

В тому часі, коли французько-німецькі суперечности на політичній площині загострюються, приватні капіталісти Німеччини, Англії і Франції подають собі руки до співпраці на чужих теренах. Річ іде про будову спільними силами залізничої лінії у Малій Азії (довжиною 7000 км.) і будову численних технічних обєктів на Балкані. Ключ поділу робіт поміж згадані держави, а з ним і фінансування, мав би бути: 40:40:20. Ціль — дати затруднення своїм промислом, зменшуючи теж число безробітних, і поширити та поділити поміж себе чужі ринки збуту. Цій господарській імпрезі, що вже уформилась у спеціяльний синдикат, приписують теж деяку ролю у злагідненню політичних противенств в Европі, особливо між Німеччиною і Францією. Не знати тільки, як поставиться до цього Італія, яка за останній час старається настирливо поширити на Балкані сферу своїх впливів коштом Франції.

В. Н-вич.

— Але тільки в середу!

— Тут?!

— О ні. Здається, ні вам ні мені це не на руку.

Видно розуміла його положення, а свого не брала трагічно.

— Хіба тільки одна така цукорня — всміхнулася вона.

А він подумав:

— Все одно чи правдиві, але як перелки.

Вибрали таку саму маленьку цукорню, в другім кінці міста.

— Значить, у середу, 12 година?!

— Ні, пів...

Не вийшли разом, бо місто велике, має богато очей.

На другу неділю пів до дванапятої сиділи собі при столику, пили чай і їли пампушки. Він звичайні, вона з румом.

І ця цукорня була прибіжищем закоханих пар. Раз-пораз входила то одна то друга половина пари і сідала коло столика. І тут ніхто не звертав уваги на інших, хіба, що появився хтось новий.

Раптом вона почервоніла, схилила голову і заслонила рукою очі.

— Що такого? — спитав здивовано.

Незамітно показала головою в другий кут цукорні.

В другім куті сидів високий брюнет і...

Він також почервонів...

Коло брюнета сиділа його давня знайома

Пили чай і їли пампушки.

Не знати тільки, чи так само: він звичайні, а вона з румом?..

—o—

РОЗСТРІЛЯЛИ 2700 СЕЛЯН.

З Нанкіну повідомляють, що японське військо розстріляло біля Мукдену 2700 китайських селян, у цьому жінок і дітей, за це, що піддержували китайських партизанів. Розстрілювали скорострілами. Приказали людям із трьох сіл зібратися на полі нібито задля ревізії. Та тоді сказали китайцям вклякти і так їх постріляли. Тіла вбитих спалили а три села зрівняли зі землею.

ДЕЗЕРТИРИ З СРСР.

ЗДОЛБУНІВ, 26. 11. ПАТ. У районі Курганів здолбунівського повіту, придержали двох більшовицьких вояків. Вони добровільно перейшли кордон СРСР. Придежані здезертирували з 20. прикордонного відділу.

ПРИПИНИЛИ СЛІДСТВО ПРОТИ ГІМН. УЧЕНИКІВ.

Голосна свого часу справа учеників утраквістичної гімназії в Стрию покінчилася. Учеників: Василя Кунду, Ів. Вітрука, Мих. Палидовича, Ів. Рудка, Мир. Салівка, Гр. Гасина та Юр. Зяупа випустили на волю, а слідство проти них припинили.

У слідчому арешті сидить ще Йос. Яцкевич-Корчинський з Корчина, вмішаний у справу грабіжи, якої допустилися Мих. Стасів, Сем. Яценко, Ів. Безушко й Андр. Гаєвський, зарібники з Корчина та Крушельниці. Слідство проти них ведуть далі, а після покінчення прокуратура порішить про дальше поступовання.

СВЯТА 1. ЛИСТОПАДА.

БРАТИСЛАВА, Ч. С. Р.,

Цього року листопадове свято влаштувала українська кольонія у Братиславі при співучасти інших українських організацій, як: Спілки Українських Інжинірів, Т-ва „Просвіта“ та Спілки Студентів Українців з Підкарпаття. Свято відбулося в помешканні УМСА. Розпочалося воно в 9. год. рано і було на ньому досить численно заступлене українське громадянство зі всіх наших земель, а також представники козаків (самостійн.). Програма свята складалася: з привітання голови української кольонії інж. Зеркаля, після чого інж. Мочарний М. виголосив реферат про 1. листопад 1918 року, нагадавши про хід тодішніх подій. Крім цього були деклямації українських дітей: Лесі Бризгунівної та Еми Ніверлівної і співи студентського хору студентів із Підкарпаття. На закінчення всі присутні відспівали нац. гимн. З добрим моральним вислідом осягнено теж незлий матеріяльний: на українських інвалідів зібрано 126 ч. к., які й пересланo через Адміністрацію „Діла“ для централі українських інвалідів у Львові.

Присутній.

БЕРЕЖАНИ.

В цьому році листопадове свято у Бережанах пройшло дуже скромно. Була тільки тиха Служба Божа в церкві, на якій співав діточий хор сирітського захисту, що на закінчення відспівав „Боже великий єдиний“ і скромне свято-сходини ґрупи студентської молоді. Позатим — нічого. В попередніх роках листопадові свята у нашому місті проходили далеко величавіше.

Анґлійці, що підписали петицію.

Подаємо дальші імена анґлійців, що підписали в українській справі петицію до Союзу Народів:

Вис. Дост. сер *Франсис Д. Акланд*, баронет; член Палати Послів (лібераль); секретар фінансів міністерства війни в рр. 1908—10; віцеміністр закордонних справ в рр. 1911—1915; секретар міністерства фінансів в р. 1915; секр. рільничої парл. комісії в р. 1916. і ін.

Й. Бетей, мировий суддя; член Палати Послів (лейбурп.); міський радний, президент кооперативного союзу в Савт-Шилдс; гірник.

Проф. *Чарлс Бравн*, член Палати Послів, проф. економії; член повітової ради ґрафства Нотінґемшір.

Сер *Джан Візерс*, член Палати Послів від Оксфордського Університету (консерв.); член Ради Правників до р. 1930.

А. Дж. Вокден, мировий суддя; бувш. член Палати Послів; ґенеральний секретар Союзу Залізничних Урядовців Великої Британії та Ірляндії.

Сер. *Роберт Гемилтон*, член Академії Наук (Ґеоґр. Товариства); член Палати Послів (лібераль); віцеміністр кольоній в р. 1931—32.

Канонік *Пірсі Дірмер*, маґістер фільософії доктор теольоґії, проф. льондонського університету (Кінґ'с Калледж);

Д-р *Дж. П. Ґуч*, маґістер фільософії, доктор літератури, член Академії Наук; б. член Палати Послів в рр. 1906—10; історик, співредактор „Контемпорари Рівю“, президент Історичного Товариства, співредактор оксфордських історичних видань (Історія Британської Дипльоматії).

Капітан сер *Віллям Едж*, мировий суддя, член Палати Послів (лібераль); віцеміністр фінансів в рр. 1912—22.

Й. Комтон, мировий суддя, б. член Палати Послів; член міської ради в Манчестер в рр. 1919—25; президент англ. Лейбур Парті.

(УКРБЮРО ЛЬОНДОН)

НАРАДИ У ГІНДЕНБУРҐА.

Три кандидати на становище канцлера.

БЕРЛІН, 26. 11. ПАТ Вчасним ранком почалися в держ. канцелярії наради Гінденбурґа з особистостями з найближчого окруження в справі іменування президіяльного уряду. В нарадах узяв м. ін. участь Папен, ген. Шляйхер і держ. секретар Майснер. Комунікат стверджує, що постанову в справі покликання нового канцлера відложили. Тому, що не вдалося створити парл. кабінет, през. Гінденбурґ хоче тепер переговорювати з представниками партій, щоби пізнати їх становище до президіяльного уряду в зміненому персональному складі.

Тепер, як повідомляє бюро Конті, під увагу входять три кандидатури: Папена, надбурмістра м. Ляйпціґу Ґерделера та ген. Шляйхера.

—o—

РОЗГЛЯДАЮТЬ СПРАВУ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

ЛЬОНДОН, 26. 11. ПАТ. Всі члени кабінету розглядають справу военних довгів. Мекдональд завтра радитиме з мін. Саймоном у справі розброєння, та нема сумніву, що оба держ. мужі говоритимуть і про американську ноту.

—o—

ЯПОНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ПРОТИ ПАКТУ ЛІҐИ.

ТОКІО, 26. 11. ПАТ. Японський уряд повідомив свою делеґацію в Женеві, щоби була присутна на засіданні Ліґи та щоби рішучо спротивилася приноровленню 15. уст. пакту Ліґи, на основі якого на домагання одної зі сторін справу спору повинні предложити зібранню.

—o—

АРҐЕНТИНА ЗАМКНЕНА ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ.

БУЕНОС АЙРЕС, 26. XI. ПАТ. Арґентинський уряд рішився замкнути кордони держави для іміґрації від 1. січня 1933. Це тому, щоби протиділати безробіттю. Здається нема сумніву, що през. держави підпише урядове внесення.

—o—

ВБИВСТВО.

СТРИЙ, 26. 11. ПАТ. У Татарчику, пов. Стрий, вбито господаря Мих. Костика. На місце приїхала суд.слідча комісія. Ведеться слідство.

МІН. БЕК ПІДПИСАВ ІЗ ДАНЦІҐОМ УМОВУ.

ДАНЦІҐ, 26. 11. ПАТ. Тому що польська делеґація відмовилася приняти пропозиції, поставлені справоздавцем данціґських справ при Лізі Націй, секретаріят поробив заходи, щоби довести до безпосереднього польсько-данціґського порозуміння. Польсько-данціґські переговори довели до того, що міністр Бек і президент Зам підписали умову. Умова м. і. торкається введення золотого як одинокого платничого засобу на данціґських залізницях.

Умова передбачує, що сторони в найкоротшому часі почнуть переговори в справі положення польських горожан у Данціґу, в якій то справі гаський трибунал видав 4. лютого ц. р. теоретичну опінію. В II. частині умова управильнює зворот зал. дирекцією оплат за дітей залізничників, польських горожан. В III. частині умова привертає дебіт пятьом забороненим польським часописам: „Ґазеті Польскій", „Ґазеті Ґданьскій", „Іл. К. Ц.", „Курерові Подз." та „Кур. Поранному" та дебіт у Польщі данціґським часописам: „Данц. Нойсте Нахріхтен" і „Данц. Альґ. Цтґ.".

ЗГОРІВ ТЕАТР У ЛЕНІНГРАДІ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС, 26. 11. ПАТ. Повідомляють тут про пожежу, яка знищила славний Черкізний Театр у Ленінграді. В полумі згоріли три особи.

НОВИНКИ

— **Дня 18. ц. м.** відбулася на лікарськім факультеті Карлового Університету в Празі промоція Володимира Ластовецького, сина бувшого судії у Вашківцях н. Черем. в теперішнього предсідника сенату краевого суду в Кошицях, на доктора всіх наук лікарських. 900 1—1

— **Справа знижки комірного.** Льокаторські союзи ріжних міст внесли до центральної влади у Варшаві меморіял у справі знижки комірного. При цій нагоді представники цих союзів торкнулись дуже болючої справи, а саме податку від комірного. Відомо, що в цій ділянці панує справжня анархія і нераз комірники дістають візвання платити вищий податок, ніж обовязує законом, а відкликів не полагоджують довгими місяцями. Невідомо, чи уряд піде на стрічу знижці комірного на 30 проц.

— **Дискусійний вечір в Українськім Технічнім Товаристві.** В середу дня 30. листопада ц. р. о 7. год. вечором у салі Українського Технічного Т-ва, Ринок 10. II. пов., відбудеться дискусійний вечір з рефератом інж. Романа Білинського на тему: „Аналіза ринку праці", і з рефератом д-ра Ігора Федіва на тему: „Світова виставка в Шікаго" Просимо членів і гостей численно явитись.

— **Ювилей двох білоруських поетів.** Білоруське громадянство в Европі й за океаном святкує цього року 50-ліття народин своїх двох найвизначніших поетів, Янка Купала і Якуба Коласа. Янко Купала (Янко Луцевіч) народився пятьдесять літ тому на Білорусі, як син дрібного арендатора у маєтку князя Радзівіла. Знання добував принагідно, власними силами. З білоруським національним рухом запізнався молодий Луцевіч спершу у Вильні, а опісля в Петербурзі. Почавши від 1908 року вийшло кілька збірників його віршів під псевдонімом Янка Купала. Крім поезій писав він також і прозою. Другий білоруський письменник і поет, який також святкує цього року 50-ліття народин (3. листопада) це Кость Міцкевіч, який під поезіями підписується Якуб Колас, а в творах, писаних прозою, знаний під псевдонімом — Тарас Гуща.

— **Арештували виконавців нападу на дир. Бабія.** Польські джерела повідомляють, що поліційне слідство в справі побиття директора філії академічної гімназії у Львові д-ра Бабія устійнило, що напад виконали напасники з особистої пімсти з причини гострої класифікації при матурі екстерністів. Серед „спалених" кандидатів був Мих. Копач зі Знесіння, він то з товаришем студентом фільософії Ром. Петрасевичем (Коперника 17) виконав напад на дир. Бабія. Обох поліція арештувала.

— **Гробниця на ліцитації.** У Львові процесувався від 4-х літ якийсь Ол. Ганадишин з Ал. Коске, власником пансіонату, ресторану та бару „Литвинка" в Бруховичах за суму 2.800 зол. Коске програв, а Ганадишин, щоби ще допекти Коскому зафантував йому гробницю на Личаківському цвинтарі. Коске купив був собі цей гріб тому кілька літ для себе й жінки. Тепер гор. суд повідомив, що 1. грудня 1932 р. відбудеться ліцитація гробниці.

— **Цигана оциганили львівські злодії.** Львівський циган Андрій Димітр хотів своїй жінці на провінції післати 16 зол. Тому, що не вміє писати, попросив якогось Едм. Соколовського, щоби виповнив йому переказ. Цей скористав із нагоди та виповнив переказ на адресу свого приятеля Ів. Романчука й опісля оба тими грішми поділилися. Циган за кілька днів переконався, що впав жертвою обманців, тому зголосив це в поліції. Поліція арештувала обох обманців.

— **Грабіж на залізниці.** У поспішному поїзді між Перемишлем і Львовом в переділі I. кл. віденського вагону невідомий злодій вкрав торбинку Ґіґуль Неволі, жінці професора букарештенського університету. В торбинці була більша готівка, золотий годинник і перстень із брилянтами. Крадіж запримітила Неволі щойно у Львові. Поліція як підозрілого арештувала якогось Хаіма Левковича.

— **Малярі демонструють на вулицях.** Віденські мистці-малярі та різьбарі зробили вуличну демонстрацію. Тиху, без криків і гомінких плякат, без віч і промов. Узяли під паху деякі свої твори і пішли походом через місто, пригадати спокійним громадянам, що вони ще живуть, але жити вже довше не можуть. Австрія збідніла від війни втратила міліонерів, меценатів і навіть пересічно багатих людей. Ніхто не хоче купувати образів, держава не замовляє у мистців дорогих портретів, ані не збирає їхніх творів у ґалеріях. Про все це вважали віденські мистці несбхідним повідомити свою суспільність прилюдною демонстрацією. Їхня нужда мусить бути справді велика, коли вони зважились аж на такий виступ.

— **Перший відкривник ракети.** В Европі та Америці працюють тепер живо над будовою першої реґулярної ракети, що заступить почту, найшвидші літаки і зможе дістатись до стратосфери. У звязку з цими роботами російський історик революційного руху Б. Николаєвський помістив у нім. пресі пригадку про людину, з якою імем найтісніше звязаний проект будови такої ракети. Ним був М. Кибальчич, один із революціонерів, що вбив Олександра II. Він приладжував бомби на цей замах. Підчас процесу він зберіг повний спокій і мовчанку. Але коли знавці-хеміки почали давати пояснення про вибуховий матеріал бомб, він оживився і почав із ними дискусію. Вчені побачили, що мають перед собою особу, хоча і без університетських студій, але глибоко ознайомлену із фізикою та хемією. У своїй останній промові Кибальчич говорив широко про свій винахід літак-ракету, якого точний плян із рисунками та обчисленнями передав він своєму адвокатові. Весь цей плян опублікований аж у 1917 р. Є там і листи Кибальчича до вязничної влади на тему винаходу. Таким робом він є предтечою теперішніх винахідчиків.

— **З московської Академії Наук.** У 1931 р. радянський уряд перевів реорганізацію московської Академії Наук; до того часу було 40 академиків, між ними 19, що вважали себе більшовиками, хоч були вибрані ще перед більшовицькою революцією. Тепер академиків є 95; між ними 62 у фізико-математичних секціях і 33 у суспільних. Досі є ще там академики, вибрані 25 літ тому: А. Карпинський, ґеольоґ, вибраний у 1886 р., уроджений у 1846 р., С. Ольденбурґ, знавець Сходу, вибраний у 1900 р., М. Павлов, фізіольоґ, ур. у 1849 р., Білопольський, астроном, В. Вернадський, мінеральоґ, Н. Насонов, зоольоґ, В. Істрин, фільольоґ. Ясно, що тепер усі давні російські вчені залежні від гурта офіціяльних комуністів, які надають напрям праці і вчать їх методи.

— **Дозвіл на діти.** Льондонський „Дейлі Мейль" приносить вістку, що влада стейту Вера-Круз у Мексику має намір завести контролю над народинами. Урядовий проект каже про „дорадче бюро", куди подружа пара повинна звертатись з проханням, що хоче мати діти. Тоді лікарська комісія їх огляне і рішить, чи вони находяться у повнім умовім і фізичнім здоровлю. Комісія вияснить теж, що батьки мають досить засобів, щоби забезпечити дітям розвиток, утримання і добре виховання. Мета такого проекту — оздоровлення раси. Очевидячки контроля у першій мірі обовязує всі ті подружа, в яких бодай одна особа не зовсім здорова. Зате проект не каже нічого про кару, яку накладатиме уряд на тих, що не будуть зовсім рахуватись із розпорядками.

— **Знавець мистецтва.** Румунський король Кароль хотів мати бюст свого сина і замовив його в одного чужинного різьбаря. Артист працював у салях королівської палати і на ніч закрив недокінчений бюст мокрою ганчіркою. Вранці, коли прийшов, ніс у різьбі був зломаний. Почали шукати винуватців між службою. За той час із кімнат вийшов молодий князь і сказав: „Я сам це зробив учора вечором. Мені бюст не подобався, а ніс зовсім неможливий. Тому я відорвав його".

— **Продажа книжок у Німеччині.** Німецькі книгарі подають статистичні дані, якими стверджують, що цього року продажа книжок іде на 4 відс. менше, ніж у минулому. Коли рахувати, що загальна кріза зростає, то така знижка — мінімальна.

— **Дорогоцінності малярського ґрафа.** Ріжні дорогоцінності з історичної палати славних малярських ґрафів Кароли у Будапешті продають на ліцитації. Після революції цю палату сконфіскували на державну власність, відтак уряд призначив її на міський музей. Тепер управа міста продає ріжні предмети із цієї палати, щоби опорожнити її на музей.

— **Собаки можуть кусати дома.** Французький письменник Боплян подав у суд відому кінову артистку Сюзі Вернон за те, що її собака вкусила його в палець. Він домагався відшкодування 25.000 фр., імовірно доказуючи, що саме той зранений палець грав велику ролю в його літературній праці. Письменник програв справу, бо 475 параграф карного кодексу каже про відповідальність господаря собаки тільки на вулиці, а не дома. А пан Боплян відвідав панію Вернон саме дома.

— **Справлення помилки.** У вчорашньому числі „Діла" в статті п. з. „Шкільний плебісцит" подано через помилку, що брошурка **Івана Герасимовича: „На трівогу!"**, в якій подані зразки жалоб і рекурсів у справі шкільного плебісциту, коштує 50 сот., а має бути 1 зол. Натомість брош. **Володимира Целевича: „Нові шкільні закони"** коштує 50 сот.

— **На шкільну оплату для бідного учня** зложили в нашій редакції: п. Данило Стецьків 5 зол., Т-во „Бесіда“ 10 зол., п-ні Іжицька 3 зол., інж. Стефанович 2 зол., малі діти Богдан і Іванна Смішкевичі 1 зол., Й. і С. Смішкевичі, Колбаєвичі 2 зол., В. З. Базар 5 зол., д-р Мих. Сірко, Броди 2 зол., Василь Лазарів, Сілець, 5 зол., Василь Лонич, Коломия 10 зол.

ПОДЯКА.

Всім тим, що поспішили зі словами співчуття з приводу смерти нашого дорогого сина Юрка складаємо щире Спасибі!

Інж. Володимир і Ольга Шматери в Зелемянці.

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Свято ощадности в Теребовлі. — Концерт у честь Шашкевича в Глещаві. — Листопадові свята в Теребовельщині. — Загальні Збори філії „Союзу Українок“. — Повітова освітня нарада. — Сільсько-господарська анкета. — Влом до кооперативи в Янові.)* З нагоди „Дня ощадности“ виголосив інж. Мацькевич Степан у читальні „Просвіти“ в Теребовлі дня 30. X. 1932 р. виклад на тему: „Кріза й ощадність“. Він підкреслив, що розбудова рідного промислу й торговлі можлива тільки тоді, коли весь нарід стане масово ощаджувати. Слухачів було около сотки осіб. — Читальня „Просвіти“ у Глещаві вшанувала память нашого галицького будителя о. Маркіяна Шашкевича концертом-академією, що відбувся дня 25. вересня ц. р. На програму зложилися: промова о. Дердиї і виступи злучених хорів з Іванівки та Глещави під управою студ. теольогії Білинського. Чистий дохід в сумі 35 зол. призначено на викупно Маркіянової Гори. Зновуж 30. жовтня ц. р. вшанували глещавецькі читальники память своїх двох почесних членів читальні „Просвіти“ у Глещаві: Михайла Ковальського і Василя Ковальчука, панахидою на місцевім цвинтарі. Перший з них багато працював для читальні і записав на неї 50 долярів, а другий причинився багато до вибудування чит. дому. В часі панахиди пригравала читальняна орхестра. — Память великого зриву вперед 14 літ відсвяткувала ціла Теребовельщина дуже торжественно. У всіх церквах відправили священики торжественні богослуження і весь нарід того дня, тобто 1. листопада, вдержався від праці, так, що виглядало немов у церковне свято. В деяких місцевостях випало листопадове свято особливо урочисто! В Теребовлі-місті відбулися святочні сходини в неділю перед 1. листопадом. В сам день відслужив о. Мохнацький, місцевий парох, при співучасти о. Весоловського й о. Кузьми торжественну Службу Божу в намірені за український нарід. Після Служби Божої виголосив о. парох коротку патріотичну проповідь. Так само дуже святочно випав 1. листопад у Могильниці, де була відслужена торжественна Служба Божа і панахида, в часі якої співав мішаний хор читальні і грала читальняна орхестра. — Дня 6. листопада ц. р. відбулися при численній участи членниць Загальні Збори філії „Союзу Українок“ у Теребовлі. Звіт з діяльности за минулий рік складала п. Мохнацька, голова філії. До нового виділу вибрано кілька молодих інтеліґенток. — Того самого дня відбувся в салі читальні „Просвіти“ в Теребовлі виклад проф. Льва Щирби на тему: „Виховання дітей“. Присутніх 98 осіб. — Дня 9. XI. п. р. відбулася в Теребовлі сільсько-господарська анкета, на яку прибули представники хліборобства з цілого повіту. Реферат виголосив агроном інж. Радловський. Ухвалено відповідні резолюції. Учасників стокільканадцять, у тім кількох священиків. — Недавно вломилися злодії до кооперативної крамниці в Янові і вкрали товарів на 294 зол. Це вже третій влом цього року.

—o—

Листування Редакції.

„Місцевому“ в Золочеві: Містимо тільки дописи людей, яких імена й назвища знаємо. Анонімні дописи йдуть до коша.

Вп. Дописувачам з Рогатина, Дрогобича й Мостиськ: Ваших дописів не помістимо, бо показується, що Ви не є передплатниками „Діла“.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у приватних оборотах 8.90 і три четверті.

У міжбанкових трансакціях нотували: Ню-Йорк 8.91 і три четверті — 8.9225, Льондон 28.70—29.05, Цюріх 171.25—171.75, Прага 26.38—26.43, Берлін 211.25—211.75, Париж 34.85—34.92, Відень 104—106. Льондон дальше знижкує. Доляри пошукувані.

ЗБІЖЕ.

Положення на загал без зміни. Лише овес подешевів. Тенденція загалом удержана.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 26 XI. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 17—19 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 7·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 27. XI. год. 3.15 веч. „Кармен“ (з Марією Сокіл).

Неділя, 27. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, аби було добре“ (Абон. 3).

Понеділок, 28 XI. Ген. проба (Театр зачинений).

Вівторок, 29. XI. год. 7.30 веч. премієра „Поворот Одисея“, песа Виспянського (Абон. 4).

Середа, 30. XI. год. 7.30 веч. премієра „Орфей у пеклі“ (опера).

Четвер, 1. XII. год. 7.30 веч. „Поворот Одисея“ (Абон. 4).

Пятниця, 2. XII. год. 7.30 веч. Опера.

Субота, 3. XII. год. 7.30 веч. „Поворот Одисея“ (Абон. 4).

Неділя, 4. XII. год. 3.30 веч. Ціни знижені „Марія“ (Абон. 2).

Неділя, 4. XII. год. 7.30 веч. „Поворот Одисея“ (Абон. 4).

Неділя, 27. XI. год. 3.30 попол. „Бездомний лікар“ (Абон. 1).

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 27. XI. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (Абон. 3).

Понеділок, 28. XI. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (вистава закупл.).

Вівторок, 29. XI. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (Абон. 3).

Середа, 30. XI. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (продано).

Четвер, 1. XII. год. 7.30 веч. Рецитаційний вечір Гросбарда.

Пятниця, 2. XII. год. 7.30 веч. „Бездомний лікар“ (Абон. 1. Ціни найнижчі).

Субота, 3. XII. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (Абон. 3).

Неділя, 4. XII. год. 3.30 попол. „Олімпія“ (Абон. 2. Ціни знижені).

Неділя, 4. XII. год. 7.30 веч. „Цілунок перед зеркалом“ (Абон. 3).

Кіна.

АПОЛЬО: „Скінчена пісня“ (Ліліяна Гейд).

АПОЛЬО: „Непотрібна“.

АТЛЯНТІК: „Пісня ночі“.

КАСІНО: „Жінки без будучини“.

КОЛЬОСЕЙ: „Терня долі“, ревія „Йо-Йо!“

КОПЕРНИК: „Кіноманяк“ (Гарольд Льойд)

МАРУСЕНЬКА: „Кіноманяк“ (Гарольд Льойд)

МІРАЖ: „Трейлер Горн“.

ОАЗА: „Острів тайн“.

ПАЛЯС: „Атлянтида“ (Бриґ. Гельм).

ПАН: „Цісарева Єлисавета“.

ПАСАЖ: „У тигрових кигтях“ (Боб Костер), „Осміх долі“.

ПРОМІНЬ: „Чотирьох із легії“.

СТИЛЕВЕ: „Над ранком“, „Гра на світезку“ (Рамон Новаро), „10 хвилин жаху“ (Льорель і Гарді).

УТІХА: „Боротьба за честь“ (Кен Мейнард).

ХИМЕРА: „Князь Бубуль“ і комедія.

Закордонне радіо.

Неділя, 27. листопада 1932.

Братислава (278,8) 17.45 Концерт, 20.00 Музика, **Копенгаген** (281,2) 12.00 Концерт, 20.15 „Мр Синдерс“ муз. комедія, **Міляно** (331,4) 20.30 „Федора“ оп. Джордана, **Букарешт** (394,2) 20.00 „Сильвія“ оп. Кальмана, **Берлін** (419) 20.00 „Драй альте Шахтельн“ оп. Коля, **Білгород** (430,4) 12.05, 16.00 Нар. пісні, 21.15 Військова орхестра, **Стокгольм** (435,4) 20.00 Опера, **Прага** (488,6) 7.30, 15.30, 21.00 Концерт, **Відень** (517,2) 11.00, 17.00 Концерт, 20.05 „Кондоліера“ оп. Суллівена, **Рига** (525,4) 17.00 Пісні, Прідnікс-Кавара, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 19.00 Концерт, 12.15 Українська музика, 16.35 Мист. трансмісія, 24.00 Танк. музика.

Понеділок, 28. листопада 1932.

Ляйпціґ (389,6) 16.00 Концерт, 20.00 Австрійські нар. пісоньки, **Барі** (269,4) 20.30 „Міньон“ оп. Томаса, **Братислава** (278,8) 15.30 Скрипка, 16.10, 18.00, 22.15 Концерт, 19.20 Гебрайська музика, 20.10 Комедія, **Міляно** (331,4) 20.50 Концерт, **Гельсінґфорс** (368,1) 19.35 Спів, 20.15 Концерт, **Білгород** (430,4) 16.00, 20.30 Спів, **Рим** (441,2) 17.30 Музика, **Прага** (488,6) 19.00 „Русалка“ оп. Двожака, **Відень** (517,2) 11.30, 12.00 Концерт, 22.15 Джезбенд, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 24.00 Концерт, 16.35 Муз. літер. авдиція, 17.30 Гумор, сатира, 18.00 Трансм. з театру, **Париж** (1724,1) 13.00 Оп. музика, 21.00 „Весела вдова“ оп. Легара.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 27. листопада 1932.

11.35 „Релігійне умотивування місій“, 11.58 Час, 12.05 Академія в честь Виспянського, Метерольоґіч. комунікат, 14.00 Рільн.-метеор. комунікат, 14.05 „Останні заходи перед зимою в господарстві“, 14.25, 15.00 Нар. пісні (хор), 14.40 Що чувати, що треба знати, 16.00 Для молоді „Що чувати в світі“, фейлетон, 16.25, 18.30 Грамофон, 16.45 Подорож по польському тижні, 17.00 Грамофон, Сільва рерум, 17.40 Вислід конкурсу II. Веселої неділі, 18.00 Пісні, 18.40 Всячина, 19.00 „Весілля“ Виспянського, авд., 19.45 Вислід конкурсу: „Вгадай, хто співає?“, 20.00 Спів, Ляпецький (тенор), 20.25 Спів, Гавр. Книгініна (бас), 20.45, 22.00 Концерт, 21.50 Спорт, 22.25 Концерт Шпінальського, 23.00 Комунікати, 23.10 II. ч. ревії „Йо-Йо“.

Понеділок, 28. листопада 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.30, 16.12 Грамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.15 Господар. комунікат, 15.25 Комунікаційний огляд, 16.00 Скринька для дітей, 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 Символіка й актуальність „Визволення“, 17.00 Танк. музика, Сільва рерум, 18.00 Солісти, Театр. комунікат, 19.00 „Йо-Йо“ фейл., 19.15 Всячина, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 „Князь Нансі“ оп. Легара, Спорт. рад. прес. денник, 22.00 „Відродження істор. повісти“, 22.15, 23.00 Танк. музика, 22.55 Комунікати.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.